

In 2020 start met eliminatie van de ‘mega-muizen’ van Gough

Gerard Ouveneel

Zicht op Gough bij het aanvaren naar het eiland vanuit het zuid-oosten, maart 2005.

Foto: Gerard Ouveneel.

Nu de ‘ontlasting’ van South Georgia lijkt te zijn gelukt (begin mei 2018 werd dat eiland vrij verklaard van een plaag van invasieve ratten, red.), worden de plannen voor een identiek project concreter, namelijk de ‘ontmuzzing’ van het Zuid-Atlantische Gough, één van de vier Tristan da Cunha-eilanden, die vallen onder de soevereiniteit van het Verenigd Koninkrijk.

Gough heeft een oppervlak van 91 km² en is één van de meest afgelegen plekken op de wereld. Het eiland ligt 2700 km ten westen van Kaapstad en 3200 km van het dichtst-bijzijnde punt van Zuid-Amerika. Er is een weerstation waarvan de bemanning eens per jaar wordt afgevoerd. Verder is het eiland onbewoond, althans voor wat betreft mensen.

De meest nabijge nederzetting is die op het 400 km noordelijker gelegen Tristan da Cunha. Wel broeden op Gough enorme aantallen zeevogels in vele soorten. Om die reden kreeg het eiland in 1995 de status van een UNESCO World Heritage Site.

Er huizen drie soorten albatrossen, te weten de Zwarte Albatros (vijftienduizend paren), de Atlantische Geelsnavelalbatros (vijftienduizend paren) en de Tristanalbatros, waarvan 99% van de maximaal tweeduizend paren omvat-tende wereldpopulatie huist op Gough. Voorts broedt er nog een heel rijtje andere soorten,

het meest zeevogels, waarvan een aantal volgens BirdLife in de gevarenzone verkeert. Daarbij zijn de Noordelijke Rotspingvin (vijftienduizend paren), de Bruine Stormvogel met tienduizend paren, waarvan de Engelse naam Grey Petrel de kleur van het verenkleed meer rechtvaardigt, het overgrote deel van de wereldpopulatie van de Schlegels Stormvogel (anderhalf miljoen paren) en verder Grote Pijlstormvogels (één miljoen paren). Dan zijn er de twee ‘eilandspecialiteiten’: Goughgors en Goughwaterhoen. Dat zijn de soorten waarvoor gidsen en deelnemers van de At-lantic Odyssseyreizen spreidend vanuit zodiacs langs de eilandkust varen. Op het eiland broeden totaal zestien soorten ‘tubenoses’, de verzame naam van albatrossen, pijlstormvo-gels en stormvogels.

Het verhaal lijkt op een horrorfilm en de filmpjes die via YouTube zijn te bekijken, bevestigen dat zich op Gough een luguber drama afspeelt: nestkuikens van albatros-sen en stormvogels worden massaal levend geconsumeerd door ‘monstermuizen’, het zijn de nakomelingen van de besjes die na bezoeken van robijnjagers in de negentiende eeuw op Gough zijn achtergebleven en die sindsdien geleidelijk aan vijftig procent groter zijn geworden dan een Huismus. Die besjes gaan er ’s nachts opuit in groepjes tot negen

In 2020 start met eliminatie van de ‘mega-muizen’ van Gough

De ligging van Gough in de Atlan-tische Oceaan op het zuidelijk halfrond. Het eiland ligt ten noorden van de rode cirkel op de kaart. Op het inzetkaartje is de vorm van Gough te zien. Bron: Kaartmateriaal: OpenStreet-Map.org.

stuk en nemen dan jonge zeevogels te grazen tensinde deze levend te verorberen of te verwonden. De door vraat veroorzaakte open wonden raken geïnfecteerd, waarna de tot tien kilo wegende jonge albatrossen omkomen. Deze kunnen zich niet tegen de vraatzuchti-ge muizen verdedigen. De oude vogels zijn dagen op zee om voedsel te bemachtigen. Deze gang van zaken is al een poos bekend, maar een recente studie bracht aan het licht dat deze verschromping een dusdanig veel

grotere omvang heeft dan men tot dusver aan-nam en dat, indien de muizen nooit op Gough waren terechtgekomen, er jaarlijks ruimweg twee miljoen meer zeevogelkuikens vlieg-vlug zouden worden. Van de 1453 in 2018 op Gough aangetroffen nesten van Tristanalba-trossen kwamen op slechts 309 stuks een jong groot. Dat is slechts 21%.

Om het eiland en zijn vogels te ontdoen van de muizenverschromping is een opgave van jewelste. Gough ligt geïsoleerd, het terrein is ruw en de weersomstandigheden zijn vaak extreem. Evenals op South Georgia zullen ervaren helikopterpiloten moeilijke manoeu-vres moeten gaan ondernemen om over het hele eiland het aas te verspreiden. Dat zal er dan hopelijk toe leiden dat de muizen het loodje leggen. Om ervan verzekerd te zijn dat alle muizen een aasmenu aangeboden krijgen, zullen over de delen van het eiland die voor de helikopters onbereikbaar zijn, het aas handmatig moeten worden verspreid. BirdLife International en de Royal Society for the Protection of Birds (RSPB) werken samen met de regering van Tristan da Cunha om de bewerkelijke en ook financieel forse klus te klaren. Ook Zuid-Afrikaanse organisaties, en-

Tristanalbatros. Bron: Gu-lastroom, maart 2005. Foto: Gerard Ouveneel.

Een pui van de Atlantische zeeswaluwe, Nighthingale Island, maart 2005.
Foto: Gerard Ouwerneel.

kele Engelse en Zuid-Afrikaanse universiteiten en de Rothschild Foundation zijn partners. Donaties zijn welkom. Zie daarvoor flips://www.goughisland.com/.

Natuurlijk heeft de geslaagde ontrating van South Georgia ertoe bijgedragen dat men de megaklus van de ontzuizing van Gough aandurfte. De gang van zaken op het in het zuidelijke deel van de Grote Oceaan gelegen eiland Henderson doet inzien, dat succes niet verzekerd is. Daar vond een paar jaar geleden een twee miljoen dollar kostende actie plaats om het eiland te ontdoen van de naziaten van door Polynesiëse zeevaarders achtergelaten ratten, die een bedreiging vormen voor onder andere de Murphy's Stormvogel en bovendien de unieke flora. Ook die actie werd ondernomen door de RSPB en het bestuur van de Pitcairnelanden. Daar kwamen echter niet alle ratten om. Nu zijn er weer 100.000. Onderzoek wees uit dat 95% van de stormvogelpullen in minder dan een week na uitkomen zijn opgeconsumeerd. Onderzoekers menen te weten wat bij de eerste actie misgegaan is en zinnen nu op een vervolg. Ook de actie op het eiland Henderson is geen sinecure, want het dichtstbijzijnde continent ligt op vijfduizend kilometer afstand.

Gough, net op de voorgrond resten van een vroegere Pui van Gough, maart 2005.
Foto: Gerard Ouwerneel.

■ G.L. Ouwerneel, Maasdam, e-mail: glb@xs4all.nl.

LITERATUUR:
Cleland, J.RSPB (2018): 2020 vision for Gough Island to eradicate mice that prey on albatross chicks. British Birds e-newsletter issue 43.
Meijer, P.C. (2005): Muis eet albatros. In: 'Vogels kijken langs de digitale snelweg', aflevering 53. *het Vogeljaar* 53(6):266-270.
National Geographic (2010): 80 Rats exploded into 100,000 by avoiding poison.
Osley, D. & P. Scollard (2007): Albatrosses, Petrels and Shearwaters of the World.
Ryan, P. (2008): Tristan da Cunha and Gough Island. British Birds 101:586-606.

Een gaatje in de hemel

Jaap Kranenburg

Niet altijd heb ik vogels geassocieerd met de dood. Aanvankelijk vond ik ze alleen maar lastig en lelijk, zoals die duiven die toen ik klein was elk voorjaar ons balkonnetje wekenlang blokkeerden door er hun nest te bouwen. De eerste keer was dat nog wel spannend, vooral toen er eieren kwamen, maar daarna kropen er na een tijdje vieze, kleisnatte monstertjes uit. Wat waren die duivenjongen lelijk! Heel anders dan de donzige eendenkuikens die ik wel eens in de gracht voorbij had zien komen. Lelijk of niet, met de dood hadden ze weinig te maken. Integendeel, op ons achterbalkonnetje ontstond elk voorjaar nieuw leven.

De dood kwam pas in beeld toen ik ging logeren op de boerderij van een oom in Groningen. Ik zal een jaar of acht daar zijn geweest. Het eerste wat me

balkonduiven. En ze voortbrachten! Ik fluwelen klanken van op ronde, brede vleugels zwerften en soms zo dichtbij kwamen, de kuif op hun wapperen, als reusdurend.

Volgens dicht ik, zo kan vlogen er ook rond, met *'hubi'*. Toen ik mijn neven het niet wisten. 'Maar we worden ik met en toen ik ze vroeg wat ze bedoelden, begonnen ze alleen maar harder te lachen.

Het mooiste geluid vond ik de eindeloze stroom rond elkaar kringelende tonen, zonder uitschieters omhoog of omlaag en toch heel gevarieerd dat ergens uit een onzichtbare bron hoog in de lucht kwam en het lege landschap van een permanente basistoon voorzag.

Mijn neven spraken niet zo positief over vogels. Ze sloten er liever op. Dan pakten ze hun buks en vuurden op alles wat vloog, bij voorkeur op de kraaien die in de bomen rond de boerderij zaten. Het frustreerde hen mateloos dat ze nooit iets raakten. Ze vonden dat ik het als stadsjonge ook maar eens moest proberen, maar omdat ik geen zin had om op kraaien te schieten, richtte ik recht omhoog, op een stipje hoog boven me in de lucht.

'Dat raak ik toch nooit', dacht ik. Terwijl mijn neven geelgelden om de onthandige manier waarop ik de buks vasthield en rondom mij de weidse vogels hun luidruchtig concert opvoerden, drukte ik af. Een harde knal, een hapering in de kakofonie, een plof in het gras. Mijn neven stuurden me sprakeloos aan en raapten het doorboorde lijkie op. Het was de eerste keer dat ik een Veldteluierwerk van dichtbij zag. Hij was iets groter dan een mus en had vergelijkbare kleuren en grote donkere ogen die me dof aanstaarden. Op zijn kop een kuifje dat er slappes bijhing. Het ergste vond ik de rode druppels die uit het snavelletje sijpelden, als zichtbare laatste tonen van zijn in bloed gesmoorde zang.

Want terwijl de andere vogels de draad weer oppakten, hoorde ik heel goed welk geluid er aan